

Netwerk analyse

Wat kun je ermee?

Met de netwerkanalyse kun je grip krijgen op sociale netwerken van bewoners in wijken. De methode helpt vooral om mensen te bereiken die nog niet in beeld zijn. Vaak zijn er in leefbaarheidskwesties al contacten met wijkbewoners. Met deze methode is het mogelijk om een groter netwerk aan te boren.

Wat levert het concreet op?

Een overzicht van de sleutelpersonen. Mét hun relevante netwerkcontacten rondom veiligheid en overlast, kwaliteit woonomgeving of samenleven en ontmoeten. Het instrument is ook gericht op het creëren van een dialoog tussen de deelnemers. De netwerkanalyse levert aanknopingspunten op voor verdere actie, via concrete contacten.

Wanneer in te zetten?

Op het moment dat het nodig is om zicht te hebben wie er allemaal een rol spelen rondom een thema in een buurt. En als je wil weten hoe de onderlinge relaties zijn. Bijvoorbeeld als je informatie over een thema wil inzamelen. Of als je wil weten wie je kunt benaderen bij de aanpak van dat thema.

Met wie doe je het?

Deelnemers kunnen buurtbewoners zijn. Met daarbij liefst ook andere belanghebbenden, zoals vertegenwoordigers van gemeente of andere organisaties (zoals politie, woningcorporatie, welzijn- of zorginstelling en scholen).

Hoe gaat het in zijn werk?

De methodiek bestaat uit een voorbereidingsfase, een uitvoeringsfase en tenslotte een follow-up fase. In de *voorbereidingsfase* kies je de onderwerpen, nodig je deelnemers uit en regel je de randvoorwaarden, zoals een plek om een bijeenkomst te houden. De *uitvoeringsfase* betreft een bijeenkomst waarbij de deelnemers de netwerkanalyse uitvoeren. Een *facilitator* begeleidt het maken van de netwerkanalyse. Per tafel kunnen 8 tot 10 *deelnemers* meedoen. Ná de bijeenkomst start de *follow-up fase* voor het plannen en uitvoeren van acties. Dat is ook het moment voor evaluatie met de projectgroep en de terugrapportage van acties aan de deelnemers. Voor een meer gedetailleerde beschrijving zie bij downloads 'Werkwijze Netwerkanalyse'.

Benodigdheden

Kennis

De deelnemers die de netwerkanalyse maken, kennen gezamenlijk alle belangrijke sleutelpersonen in een buurt (of zijn het zelf). Ook weten ze met wie deze personen verder in contact staan.

Vaardigheden

Voor de **basishouding van de facilitator** (begeleider):

- Vraag om verduidelijking als je vermoedt dat zaken onduidelijk zijn;
- Stimuleer dat deelnemers de netwerk analyse zo concreet mogelijk invullen;
- Zorg dat jouw commentaar opbouwend is;
- Bewaak de (psychologische) veiligheid: sta niet toe dat mensen geagiteerd of cynisch naar elkaar reageren;
- Respecteer de mening van de deelnemer;
- Vermijd een veroordelende sfeer;
- Stimuleer de dialoog (luisteren naar elkaar) en vermijd discussie (elkaar overtuigen);
- Als er teveel emotie bij komt kijken: probeer de emotie te neutraliseren;
- Positief labelen van gedrag: boosheid van een deelnemer weerspiegelt juist betrokkenheid;
- Zorg ervoor dat iedereen actief bij de oefeningen actief betrokken is;
- Wees ondersteunend en houd je inhoudelijk zo mogelijk afzijdig.

Tijd

Eigenmaken van instrument:	2 uur
Vorbereiding:	1 uur
Uitvoering:	2 – 3 uur
Nazorg:	1 uur

Materiaal

Benodigdheden:

- 4 Papieren tafelkleden HEMA wit (1 reserve)
- Naamstickers
- Stiften
- Tijdsverloop op bord zetten / handout

Locatie

- Vergaderruimte met een of meer grote tafels

Geld

- Arbeidstijd van diegenen met wie je de netwerkanalyse maakt.

Tips

Aandachtspunten voor de bijeenkomst:

- Als er meer thema's aan de orde komen, is het handig om een verdeling over de facilitators te maken. Waarbij elke facilitator bij zijn eigen thema blijft staan.
- Het is belangrijk dat er een veilige sfeer heerst. Geef daarom aan dat de netwerkanalyse voor intern gebruik is (als dat werkelijk zo is natuurlijk) of wees duidelijk waar de resultaten voor gebruikt gaan worden. Het initiatief om anderen in te schakelen ligt te allen tijde bij de organiserende instantie, die zorgvuldig met de verkregen informatie omspringt. Hierin moeten de deelnemers vertrouwen in kunnen hebben.
- Je kunt gebruik maken van een groot vel met een kaart van de wijk als werkblad. Op deze manier kunnen deelnemers zaken concreet maken rondom plaatsen en niet alleen personen.
- Wanneer sprake is van gevoelige thema's (zoals veiligheid en overlast) dient de facilitator te beschikken over gevorderde sociale vaardigheden. Als mensen bijvoorbeeld boos of emotioneel worden, moet de facilitator in kunnen grijpen om de zaak te neutraliseren en tegelijkertijd recht te doen aan ieders inbreng.
- Wanneer nieuwe input gewenst is, kun je er voor kiezen deelnemers steekproefsgewijs uit te nodigen.
- Je zou bij wijze van ludiek extraatje een ideeënbox kunnen gebruiken.

Relatie met andere instrumenten

Dit instrument vertoont verwantschap met de krachtenveldanalyse en met het convenant.

Opmerkingen van ontwikkelaars

Dit instrument wordt algemeen en breed ingezet zowel door burgers als professionals

Achtergrond informatie

- **Bron:** Dit instrument is gebaseerd op een beschrijving van de netwerkanalyse methodiek gebaseerd op Poorthuis en Van der Bijl (2006) en aangepast naar de specifieke toepassingsmogelijkheden van Portaal Woningbouwcorporatie door dr. Erik Jansen

- **Literatuur:** Poorthuis, A., & Van der Bijl, C. (2006). Van netwerkanalyse naar organisatieroutine. In: Poorthuis, A. (red.), *De kracht van de netwerkbenadering: een dynamische en inspirerende kijk op de organiserende samenleving*, Van Gorcum.
- **Referentie/contact persoon:** Dr. Erik Jansen, associate lector HAN-sociaal, Erik.Jansen@han.nl

Tags/trefwoorden

Sleutelspelers, buurt, netwerkanalyse, informeel netwerk, relaties, contacten, informatie over de buurt, buurtnetwerken

Downloads

- Werkwijze Netwerkanalyse
- Voorbeeld draaiboek bijeenkomst netwerkanalyse

Voorbeeld van een draaiboek voor de bijeenkomst

In dit draaiboek gaan we uit van een avond waarbij van 19.30 tot circa 22 uur deelnemers aanwezig zijn. Pas dit naar believen aan.

Wanneer	Wat	Uitleg wat	Wie
19.00	Vorbereiding	- Tafels klaar zetten - Vellen prepareren - 1 voorbeeldvel	facilitator
19.30	Welkom en inleiding	Koffie en uitleg over idee; voorstellen (evt. ludiek)	Facilitator of projectleider
19.45	Instructie netwerkanalyse	Methodiek; groepen maken (3 typen naambordjes); voorbeeldvel laten zien; rollen van deelnemers en waarnemers	facilitator
20.00	1 ^e ronde Netwerkanalyse	Subgroepen doen 1 ^e netwerk analyse <i>NB: tijd reserveren om even stil te staan bij het resultaat</i>	Één of meer facilitatoren
20.45	2 ^e ronde Netwerkanalyse*	Groepen draaien door - Bekijken wat er al staat - Aanvullen <i>NB: tijd reserveren om even stil te staan bij het resultaat</i>	Één of meer facilitatoren
21.10	3 ^e ronde Netwerkanalyse*	Groepen draaien door - bekijken wat er al staat - aanvullen <i>NB: tijd reserveren om even stil te staan bij het resultaat</i>	Één of meer facilitatoren
21.30	Samen bespreken	Wat is de essentie? Wat is nieuw? Wat was oud? Wat ga je ermee doen?	Facilitator
22.00	Afsluiting met evt. borrel		

* Meer onderwerpen? Werk dan met verschillende rondes.

Werkwijze netwerk analyse

De methodiek bestaat uit een voorbereidingsfase, een uitvoeringsfase en tenslotte een follow-up fase. In de *voorbereidingsfase* worden de onderwerpen gekozen, de deelnemers uitgenodigd en de randvoorwaarden geregeld. Vervolgens heeft in de *uitvoeringsfase* de bijeenkomst plaats waarin de netwerkanalyse wordt uitgevoerd. Na de bijeenkomst start de *follow-up fase* waarin acties worden gepland en uitgevoerd, wordt geëvalueerd met de projectgroep en de terugrapportage van acties aan de deelnemers plaats vindt.

a. Voorbereidingsfase

Er worden één of meer onderwerpen gekozen die te maken hebben met het wonen in de betreffende wijk en die van tevoren zijn bepaald. Optioneel kan er samen met de deelnemers ter plekke worden gekozen voor een onderwerp, maar daar dient dan wel rekening mee te worden gehouden in de tijdsplanning. Bij de oorspronkelijke methodiek van Poorthuis wordt uitgegaan van een initiatief of een probleem.

Drie onderwerpen kunnen bijvoorbeeld zijn (*uiteraard kunnen ook andere onderwerpen worden gekozen*):

1. Veiligheid en overlast
2. Woonomgeving
3. Samenleven en ontmoeten

Bij de keuze van onderwerpen verdient het ook aanbeveling om als facilitator even stil te staan bij de emotionele of relationele lading die een onderwerp met zich mee kan brengen en daar zo mogelijk op te anticiperen. Zo ligt het voor de hand dat bij het onderwerp veiligheid en overlast de temperatuur wat hoger zal oplopen dan bij samenleven.

Afhankelijk van het specifieke doel van de bijeenkomst kan meer of minder diversiteit in de deelnemers wenselijk zijn. De deelnemers moeten tijdig worden uitgenodigd. Schriftelijk is wel zo netjes, maar persoonlijk uitnodigen werkt doorgaans beter. Randvoorwaarden bestaan uit: een ruimte met een of meer grote tafels; voorzieningen; evt. catering; voldoende stiften, grote papiervellen en ander werkmateriaal (zie draaiboek bijeenkomst).

Voor een toepassing zoals kan in plaats van een blanco wit vel ook gebruik worden gemaakt van een op groot vel uitgedraaide kadasterkaart of Googlemaps-uitdraai. Het voordeel hiervan is dat deelnemers ook eenvoudig concreet kunnen worden als het gaat om specifieke plaatsen en locaties in de wijk of buurt. Dit geeft bovendien meer geavanceerde mogelijkheden als het gaat om samen betekenis te geven aan mogelijke patronen in gedrag of problematiek in de wijk (denk aan concentraties van verschijnselen rond bepaalde straten etc.).

b. Uitvoeringsfase

Tijdens de bijeenkomst wordt de netwerkanalyse als werkwijze uitgevoerd. Doel van de bijeenkomst is om in een ontspannen sfeer te kunnen bespreken wat er zoal speelt in de wijk en hoe men een prettige en leefbare omgeving in stand kan houden of kan bereiken. Met name moet de sfeer zodanig zijn dat men zich vrij voelt contactpersonen van informele netwerken te noemen die voor de betreffende onderwerpen relevant zijn. Als er gewerkt wordt in subgroepen, zal de begeleiding in elk van de subgroepen gedaan moeten worden door een aparte facilitator. Zie verder het draaiboek van de bijeenkomst en de instructie aan facilitators.

c. Follow-up fase

Na afloop van de bijeenkomst is het zaak de gedane inspanningen en bijdragen niet teloor te laten gaan. Derhalve is het belangrijk dat het organiserend team dan wel de facilitator de afgesproken acties of op te volgen punten uitzet waar dat relevant is. Tenslotte moet er ook aan deelnemers worden teruggekoppeld wat er met de verzamelde informatie gebeurt of is gebeurd. Dat kan bijvoorbeeld de vorm hebben van een vervolgbijeenkomst of een periodieke herhaling van de netwerkanalyse waarbij een vorige netwerkanalyse als input dient.

Algemeen aandachtspunt voor de methodiek is het *dialogische karakter* van de werkvorm. Dialogisch werken behelst het wederzijds respect voor elkaars zienswijze en standpunten met als doel te leren van elkaars betekenisgeving rond een bepaald onderwerp of thema. Het proces van samen werken aan wijkverbetering wordt dan het primaire doel en niet zozeer het behalen van de concrete resultaten. Uiteraard is het behalen van resultaten ook een doel, maar bij een goed lopend proces volgen de resultaten vanzelf, waarbij elke betrokkenen vanuit zijn eigen kracht mede-verantwoordelijk is geweest voor het proces en dus mede trots kan zijn op het resultaat.

De methodiek wordt begeleid door een *facilitator* en is geschikt voor max. 8-10 *deelnemers* per tafel waarop een netwerkanalyse wordt gemaakt. Deelnemers kunnen buurtbewoners zijn, maar liefst ook andere belanghebbenden zoals vertegenwoordigers van andere organisaties of de gemeente.

Bron: Methodiek netwerkanalyse (2014) door dr. Erik Jansen, associate lector HAN-sociaal

Literatuur

Poorthuis, A., & Van der Bijl, C. (2006). Van netwerkanalyse naar organisatieroutine. In: Poorthuis, A. (red.), *De kracht van de netwerkbenadering: een dynamische en inspirerende kijk op de organiserende samenleving*, Van Gorcum.